

ЯК НА МЛИНІВ ДИВЛ

Чимало зарубіжних істориків згадували Млинів у своїх наукових працях. До них долучився і польський краєзнавець Мечислав Орлович. У 1929 році вийшла його книга «Ілюстрований путівник по Волині». Перевидано цю книгу у Любліні 1997 р., в якій подано історичні нариси про Волинь. Окремий фрагмент розповіді присвячено минувшині нашого краю. У перекладі млинівчанина Степана Андрійовича Вальчуна, у книгозбірні якого і знаходиться згадана книга, пропонуємо читачам цю розповідь.

Євген Цимбалюк.

ських багатств гр. Ходкевича. На захід від містечка за Іквою стоїть серед дерев великого парку їх палац. Колиш вела до нього дорога через греблю. Але під час війни дорога була знищена. І з містечка до палацу діставатись стало далеко об'їзною дорогою по шосе.

Будівництво палацу, збудованого у стилі класичному, розпочато одночасно з будівництвом костела біля 1780 р. на кошти графині Людвіки Ходкевич з Жевуцьких, ініціали якої були на фасаді. Палац будував Ефроїм Шрегер, дворовий архітектор Станіслава Августа. Тут у 1794 р. затримався Костюшко, якого везли на заслання. А на пам'ять про

Посередині околиці між Луцьком і Дубном, позбавленої залізниці, знаходиться містечко Млинів, що розмістилося над Іквою. В ньому проживає 1600 мешканців, з них 350 поляків, 500 русинів (українців), 750 євреїв. Найближча залізнична станція знаходиться в Дубно (17 км). Зв'язок з іншими містами - автобусний. Автобуси курсують з Луцька, Рівне, Дубно. Шосейна дорога прокладена за російського режиму, проходить за два кілометри на північ від Млинова. Доїзд до неї здійснюється дуже поганою ґрунтовою дорогою (до Маслянки - С.В.).

Біля ринку стоїть емпірична церква куполом і колонадою від фронту, побудована 1830 року на кошти гр. Олександра Ходкевича взамін збереження костелу на користь православних віруючих царською владою. В роки першої світової війни церква частково була зруйнована (див. фото). відбудували лише в 1927 р.

Недалеко на захід від церкви стояв костел, скромний будинок, побудований у 1796 р. Фундатором був гр. Януш Ходкевич. Мав він 35 м довжини, 19,5 м ширини. В 1915 р., коли через Млинів протягом 9 місяців пролягав воєнний фронт, костел част

його перебування насипали у парку невисокий насип. Перед першою світовою війною палац належав до найкращих польських резиденцій. З фронтового боку його прикрашали шість дотичних колон.

Перед війною була у палаці багата збірка мистецтва, що залишилась по смерті графа Олександра Ходкевича. Зокрема, у палаці знаходилася велика колекція виробів зі срібла і фарфору, портретів видних діячів Польщі, плащ Костюшка, чашка гетьмана Ходкевича, частина архіву коронного, документів конфедерації у Тишковцах, шапка Наполеона, шати Собеського. Пропали вони під час нападу більшовиків.

У період війни палац і його надбання пережили велику кризу. У 1915 р., коли впродовж 9 місяців Млинів лежав на самому фронті, палац і парк перебували під австрійцями, а містечко було зайнято російськими військами. Палац був частково знищений російською артилерією. Тисячі слідів куль у його мурах свідчить про сильні бої, що відбувалися тут. Але зібрання палацу під час світової війни постраждали мало. Знищені були вони під час польсько-

дає
овну
тки,
який
від-
міс-
ова

дється згадана книга, пропонуємо читачам цю розповідь.

Євген Цимбалюк.

Ерром Шрегер, дворовий архітектор Станіслава Августа. Тут у 1794 р. затримався Костюшко, якого везли на заслання. А на пам'ять про

Посередині околиці між Луцьком і Дубном, позбавленої залізниці, знаходиться містечко Млинів, що розмістилося над Іквою. В ньому проживає 1600 мешканців, з них 350 поляків, 500 русинів (українців), 750 євреїв. Найближча залізнична станція знаходиться в Дубно (17 км). Зв'язок з іншими містами - автобусний. Автобуси курсують з Луцька, Рівне, Дубно. Шосейна дорога прокладена за російського режиму, проходить за два кілометри на північ від Млинова. Доїзд до неї здійснюється дуже поганою ґрунтовою дорогою (до Маслянки - С.В.).

Біля ринку стоїть емпірична церква куполом і колонадою від фронту, побудована 1830 року на кошти гр. Олександра Ходкевича взамін збереження костелу на користь православних віруючих царською владою. В роки першої світової війни церква частково була зруйнована (див. фото). відбудували лише в 1927 р.

Недалеко на захід від церкви стояв костел, скромний будинок, побудований у 1796 р. Фундатором був гр. Януш Ходкевич. Мав він 35 м довжини, 19,5 м ширини. В 1915 р., коли через Млинів протягом 9 місяців пролягав воєнний фронт, костел частково був зруйнований. У 1921 р. було закінчено реставрацію. У стінах костелу вміщено залізну епітафію генерала Олександра Ходкевича збоку його захоронення. Помер граф 1838 р. Тут же були похоронені Мечеслав Ходкевич (1851 р.), Кароль граф Ходкевич (1855 р.) та інші члени родини.

Костел мав скромний вівтар. Під костелом були поміщені останки Ходкевича, серед них - труни з останками замордованих у 1919 р. більшовиками графині Юлії з роду Ледохівських і її дочки Софії.

Млинів є центром волин-

його перебування насипали у парку невисокий насип. Перед першою світовою війною палац належав до найкращих польських резиденцій. З фронтового боку його прикрашали шість дотичних колон.

Перед війною була у палаці багата збірка мистецтва, що залишилась по смерті графа Олександра Ходкевича. Зокрема, у палаці знаходилася велика колекція виробів зі срібла і фарфору портретів видних діячів Польщі, плащ Костюшка, чашка гетьмана Ходкевича, частина архіву коронного, документів конфедерації у Тишковцах, шапка Наполеона, шати Собеського. Пропали вони під час нападу більшовиків.

У період війни палац і його надбання пережили велику кризу. У 1915 р., коли впродовж 9 місяців Млинів лежав на самому фронті, палац і парк перебували під австрійцями, а містечко було зайнято російськими військами. Палац був частково знищений російською артилерією. Тисячі слідів куль у його мурах свідчить про сильні бої, що відбувалися тут. Але зібрання палацу під час світової війни постраждали мало. Знищені були вони під час польсько-більшовицької війни. Рештки цінностей палацу передали музею у Кракові.

28 травня 1919 р. під час ярмарку більшовицькі солдати, напившись в пивницях палацу, кинулись грабувати цінні зібрання палацу, замордували власників садиби гр. Юлю і її дочку Софію.

Біля палацу знаходиться так звана офіцина, збудована одночасно з палацом у такому ж стилі. У ній жили господарі.

З багатьох будинків, що були у парку, залишилось тільки два, один з них з ротондою і прекрасними орнаментами всередині. Алея, що веде до палацу, була

горія

П'ЯТЬСЯ ІЗ-ЗА БУГРА

знищена під час війни. Залишилися тільки пеньки при дорозі.

За два кілометри на північ від Млинова над Іквою розташоване містечко Муравиця, де серед мешканців переважають євреї. Тутешнє городище, що між Млиновом і Муравицею, існує з XII ст. У 1560 р. воно належало Катерині Вишневецькій, дружині графа Богдана Ходкевича. На місці замку Вишневецьких з XV ст. залишилися лише плити. На підвищенні під містечком пасовисько називалося Волинню, від чого пішла назва краю (До речі, у цьому ж «Путівнику по Волині» говориться, що за підтвердженнями історичними даними назва «Волинь» походить від замку Волинь над Бугом, який збудований на місці звичайного села Городок біля Грубишева).

За 5 км на північ від Млинова лежать Великі і Малі Дорогостаї. У цих двох селах з 4000 мешканців п'яту частину становлять чехи, у XVII ст. великі миттевості тут належали Сапегам. Пізніше вони були розподілені між чехами (колонія Маслянка). У Малих Дорогостаях Ян Сапега і його дружина Конс-

танція з Гербуртів на початку XVII ст. фондували костел кармелітів на місці давнього собору. Будівництво цього гарного костелу у стилі бароко було закінчено у 1679 р., а після касації 1832 р. він був перероблений на церкву. Під час першої світової війни церква була знищена. Залишилися голі мури без склепіння. Зруйнована була і дерев'яна церква у Великих Дорогостаях у 1869 р. Тут була побудована нова.

Між Млиновом і Торговицею над Іквою знаходиться село Добрятин. Перед війною тут була садиба Мячинських та католицька каплиця, які зруйновані під час війни.

На південному заході від Млинова і 17 км на захід від Дубно лежить село Сморгва,

яке з центром волинських багатіїв графа Ледухівського. Посередині невеликого парку стояв їх палац. Наприкінці XVI ст. тут був замок у стилі ренесанса. Але з часом зняли його башні. Сліди колишньої архітектури збереглися на тильному фасаді. Пізніше палац був перебудований, а перед війною відреставрований у новоренесансовому стилі під керівництвом професора Шиллера Стефана з Варшави. Мистецькі зібрання, що знаходилися тут перед війною, як і меблі, у 1917-1920 рр. були розграбовані тутешніми жителями і більшовиками. У парку привертала увагу липи. У селі церква змурована у 1787 р. фундактором Юзефа Ледухівського. Правдоподібно, що будував її той самий архітектор, який одночасно перебудовував палац. У церкві заховані Ледухівські.

